

Colecția: 100 CAPODOPERE

Coperta și colaj: Florin AFLOAREI

Editori: Aura CHRISTI & Andrei POTLOG

Lector: Constantina Raveca BULEU

Director economic: Mihaela DAVID

Tehnoredactor: Carmen DUMITRESCU

Editura IDEEA EUROPEANĂ

O.P. 22, C.P. 113, București, 014780

Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618

Comenzi carte prin poștă:

Tel.: 021-2125692

E-mail: fcideeaeuropeana@yahoo.com

www.ideeaeuropeana.ro

Rainer Maria Rilke, *Tagebücher in Briefe und Tagebücher aus der Frühzeit. 1899 bis 1902.*

Herausgegeben von Ruth Sieber-Rilke und Carl Sieber,

Insel-Verlag zu Leipzig, 1931

© Ideea Europeană, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RILKE, RAINER MARIA

Jurnal / Rainer Maria Rilke ; trad. din lb. germană de Bogdan Mihai Dascălu, trad. versurilor: Crișu Dascălu ; note de Ana Maria Romițan ; pref. de Aura Christi. - București : Ideea Europeană, 2025

ISBN 978-630-333-135-5

I. Dascălu, Bogdan Mihai (trad.)

II. Dascălu, Crișu (trad.)

III. Romițan, Ana-Maria (note)

IV. Christi, Aura (pref.)

821.112.2

RAINER MARIA RILKE

Jurnal

Traducere din limba germană de

BOGDAN MIHAI DASCĂLU

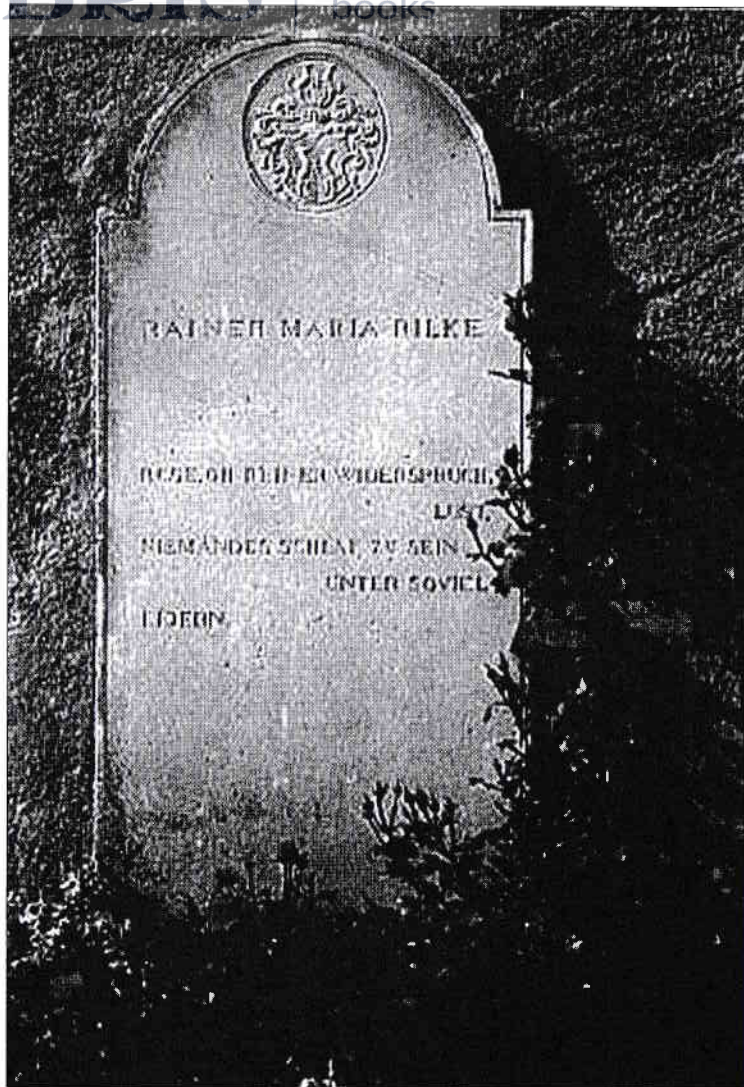
Traducerea versurilor: CRIȘU DASCĂLU

Note de ANA-MARIA ROMIȚAN

Prefață de AURA CHRISTI



București, 2025



Mormântul lui Rainer Maria Rilke

CUPRINS

PLANETA RILKE (Însemnări subiective)	7
I. JURNAL.....	23
NOTA TRADUCĂTORULUI.....	25
DINSPRE OBIECTE CĂTRE CULOARE.....	255
II. JURNALE DE TINEREȚE.....	259
JURNAL FLORENTIN.....	261
JURNAL. WESTERWEDE. PARIS. 1902	383
COMPLICI, PRIETENI, MAESTRI	433

(3 NOIEMBRIE [1899] NOAPTEA)

Cum de scriu, dintr-o dată, atât de mult? Căci, încă o dată: încep. Azi, brusc, este – „azi” un început, un unu. Al cui început? Un unu înainte de ce? Înaintea unei cifre lungi, înaintea milioanelor, poate? Și nu se știe din ce numere s-a născut marele total. N-am adunat niciodată – dar uneori găsesc un rezultat pe marginea unei pagini și o întorc și nu fac nici un report pe noua pagină. La ce bun? Totul e doar o carte.

(3 NOIEMBRIE, APROAPE DE MIEZUL NOPTII)

În sinea mea, mă tem doar de acele contradicții care sunt înclinate spre conciliere. Acesta ar trebui să fie un loc extrem de incomod al vieții mele, dacă, mai ales, ele își pot imagina că-și dau mâna, de la o extremă la cealaltă. Contradicțiile mele trebuie să audă unele de altele doar arareori și numai sub forma zvonurilor. Aidoma a doi principii din îndepărtate țări, ce constată subit că se urăsc, căci ambii pornesc la pețitul aceleiași fete. Dar fata... însă de ce să dezvălui totul? Uneori, ești în stare să spui: sunt bucuros. Și celui care te înțelege îi este îndeajuns; el îți poate fi, fără doar și poate, cel mai bun dintre prieteni. Sau, pe de altă parte, spui: sunt trist și starea ta este într-adevăr aceea de a-fi-trist și ea nu se poate descrie sau numi altfel. Între aceste două stări de spirit există o serie întreagă de nuanțe, de treceri, de sentimente șovăitoare, cu răsunete prelungi. Pentru a le numi, spui: eu sunt..., nu, eu cred că tu spui mai degrabă: este... este, de exemplu, o seară într-o odaie; înaintea ferestrelor, amurgul luminos, cu ale sale contururi nesigure, animate de creștetul arborilor. Înăuntru, întreaga lumină este cu un ton mai joasă, mai liniștită, mai nobilă. Și sunt câțiva

tineri adunați laolaltă, iar discuția lor tocmai a amuțit. Ei stau laolaltă, în nepăsător descheiatele lor mantale ale uniformei cu foarte înalte gulere, uitând, parcă, unii de alții. Apoi, brusc, unul face o mișcare, ca și cum ar vrea să fugă, se întoarce însă pe dată către vecinul lui, un palid și blond tinerel, cu ochi mari, visători. „Cântă ceva, Sașa”, zice el, mult prea tare, oarecum pe deasupra lui. Atunci se trezesc și ceilalți și-l înghesuie pe tinerelul cu ochi visători spre micul pian demodat, punându-i mâinile fierbinți pe clape. Și tinerelul simte în camera străină, în care, Dumnezeu știe de ce, stau laolaltă și se înfierbântă, – cine a cântat înaintea lui la acele clape; – simte două mâini alături de ale sale, ce par să-l învețe, dar atât de discret și bănuiește chiar fața ce aparține acestor două mâini. Un chip de fată, mărginit de șoptite linii delicate. Se desprinde din amurgul uneia dintre ferestre, un fel de siluetă și totuși ceva mai mult, astfel că se vede, spre exemplu, un ochi plecat, aproape acoperit de pleopă, și fruntea deasupra, tăcută, umbroasă până la marginea părului ciufulit, în care s-a oprit un oarecare vânt. Și Sașa cântă, așadar, docil cântecul acestei fete, precum o vor clapele. Mereu mai departe, mereu mai departe cântă el cântecul acestei absente, străine, poate deja moarte. Și astfel se lasă întunericul peste odaie. Ceilalți aproape că se pierd în întuneric, căci și-au plecat, ascultând, fețele. Doar din vreme în vreme licărește, ici și colo, câte o frunte. Atunci când vreo doi dintre ei se înfloară și își ridică, deodată, ochii, privindu-se întrebător.

Și tot mai des mi se întâmplă să nu pot spune: eu sunt, ci să trebuiască să spun: este... dar atunci tac de obicei.

Sentimentele noastre mă încântă toate, aidoma cortinelor înaintea acțiunilor de pe scenă. E suficient doar să se arate, undeva, în fundal, o lumină, și misterioase, uriașe umbre se pun în mișcare pe suprafața cortinei. – Iar noi am face bine să ne măsurăm sentimentele cu ele și să le lăsăm doar atunci să pună stăpânire pe noi, când sunt fie simple și atât de firești, încât le trăim în gesturile și pe figurile noastre sau când sunt atât de plastice și de profunde, încât le-am putea povesti, ca pe ceva ce li se întâmplase înaintașilor – odinioară... în vremuri stranii.

Acesta este progresul nostru: subiectele nu mai sunt într-atât de dificile, într-atât de importante; le putem folosi să creăm întregi drame, numai pentru a deveni conștienți de un singur sentiment, adică să ne îmbogățim cu un nou sentiment.

(PRÂNZ, 5 NOIEMBRIE)

Astfel, prin aceste gânduri, m-am apropiat, fără s-o bănuiesc, de starea Ta de spirit. Și, ceea ce, eventual, aș mai fi scris aici, ți-am povestit acum, fiindu-mi mai pe plac.

Curios, noaptea, romanul militar îmi deveni într-atât de imperios, încât am crezut că, dacă nu pe moment, atunci cel târziu azi, va trebui să încep să-l scriu. Dar asta se prezintă cu totul și cu totul altfel în noua zi; ceea ce în miez de noapte păru atât de necesar se arată acum a avea aceleași drepturi ca și alte două, trei subiecte și nici măcar aidoma unei nevoi intrinseci, ci ca intenție literară – și astfel nu sunt defel dispus să duc până la capăt ceva. Cu cât rățesc mai mult prin preajmă-i, subiectul mi se pare a fi irealizabil și necizelat; încă nu simt iscusința de a descrie această societate de flăcăi în întreaga ei brutalitate și depravare, în această disperată și tristă viață... deopotrivă important și complicat îmi pare să permit ca această întreagă masă trainică să aibă un astfel de efect. Căci cel singur este copil – chiar cel mai stricat –, dar ce rezultă din societatea acestor copii ar fi impresia predominantă – o comunitate teribilă, care acționează ca o ființă îngrozitoare, care își întinde cu jind, ba acest, ba celălalt braț. La început, m-a preocupat scena cu Karl

Gruber, palidul lunatic, cu pieptul plat și cu vocea care se bălăcește în salivă.

[Urmează acum, cu câteva abateri nesemnificative, povestirea *Ora de sport*, tipărită în volumul al patrulea de *Opere complete*, p. 211 până la 220.]

Sunt azi prea obosit pentru a mai scrie la următoarea scenă (înmormântarea lui Gruber și moartea ce a premers-o). Dar îmi amintesc, după discuțiile noastre, de o altă scenă. Și anume:

Între castelul de stâncă din Arco și Dosso di Romarzola, o coamă a unui munte care se târăște spre Lacul Garda, aidoma unui balaur abia trezindu-se și însetat, există trei localități. Ele poartă un nume comun; sunt într-atât de sărace, încât niciuna dintre ele nu a fost îndeajuns de puternică spre a se deosebi permanent de cele vecine. La marginea primei localități se află o biserică albă și nouă, dar murdară în prima treime a zidurilor ei, aidoma unei rochii târâte pe jos. E construită de dragul celor trei localități, deși locuitorii celui mai îndepărtat sat merg să se roage și să cânte mai degrabă la călugării cerșetori din vechea mănăstire Santa Maria della Grazia. La liziera celei de-a doua localități e un han, frecventat, după-amiezele, cu plăcere, de străinii din Arco, fapt pentru care e și influențat de aceștia; o casă luminoasă cu inscripții, terase și leandri mici (uneori însemnați chiar și cu un steag). Și alături se înalță o enormă moară cu aburi, cu multe ferestre, ce le acoperă căsuțele și cerul. Ea aparține hangului și nu reprezintă nimic altceva decât banii sluți ai vizitatorilor aflați la cură în Arco, cu care aceștia îi plătesc prea scump acru *Vino santo*. Și fiecare, venind aici, bea, scrie o glumă în murdara carte a străinilor și o întreabă pe chelneriță cum o cheamă, adăugând morii, fără să o știe, încă o piatră, căci ea se îmbogățește în fiecare an cu o tânără căsuță sau, cel puțin, cu un nou zid.

Știu, din întâmplare, că prima localitate se numește Chiarano, cea cu bisericuța comună la margine. Credeam să-i cunosc exact cele câteva căsuțe ale ei, căci prin mijlocul ei trece un mic jgheab abrupt de piatră, până în pădurea de măslini, care acoperă, gârbovită și argintie, dealurile din fundal. Pe acest drum mă gândeam și eu să merg, într-o dimineață de martie. Prin delicata și unduoasa ceață, care cuprindea deja întreg soarele, astfel încât acesta părea să fie mult mai aproape decât atunci când poate fi văzut undeva, pe cer, am descoperit limpede, timp de o secundă, primele măslini, precum și trunchiul și frunzele lor, frunze aproape incolore. Dar dintr-o dată, un zid care, venind de undeva, trecea peste întreaga lățime a străzii, mi se opri în cale. Deci am cârmit-o la stânga. Îi eram dimineții atât de supus. Dar am avut totuși sentimentul că mergeam de-atâta vreme prin această nouă străduță, încât localitatea ar fi trebuit să se sfârșească; însă, în loc de aceasta, crudul, vechiul zid de piatră mi se împotriva, unduindu-se în ceață, gâfâind deopotrivă, ca și cum s-ar fi ostenit să-mi iasă înainte în altă parte. Și am luat-o din nou la stânga. Aceasta m-a purtat spre un întunecat și lat arc de poartă, peste care mai atârna coroana, semnul unei „vendita di vino”. Însă aceasta era ofilită și vinul se terminase. În curte zăceau cercevele și tocuri de ușă, smulse de furtună ori de flăcăi și prin ușile goale te puteai uita la atâta paragină. De cealaltă parte a curții era o a doua poartă, la capătul unui destul de lung și de întunecat coridor. Și pe lângă această poartă trecea acum o fată sau o femeie. Zveltă și într-o rochie neagră, una dintre cele pe care aceste țărânci le poartă zilnic. Când am pășit afară din casă, ea tocmai trecu în ceață, spre stânga. Am mers în acea direcție. Și de-acum se deschideau, constant, ba la dreapta, ba la stânga, mici și înguste străduțe laterale, de parcă s-ar fi dat casele la